

ไม่มีเลือดออก.... ทำไมเป็นไข้เลือดออก

หมอชู

โรคที่เรา มักจะได้ยิน
ชื่อบ่อยๆ และฟังดูน่ากลัว
โรคหนึ่งคือ “ไข้เลือดออก”
โรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัสที่ชื่อ
“ไวรัสเดงกี (dengue virus)”
เกิดจากถูกยุงลายที่มีเชือนี้
กัด โรคไข้เลือดออกเป็นโรค
ที่พบได้ชุกชุมในประเทศไทย
มักมีการระบาดใหญ่ทุก 2-3 ปี
บางครั้งจะเห็นข่าวในหน้า

หนังสือพิมพ์ว่ามีเด็กเป็นไข้เลือดออกแล้วเสียชีวิต บางครั้งถึงไม่เสียชีวิตแต่
ก็อาการหนักต้องนอนโรงพยาบาล จนคุณพ่อคุณแม่นอนไม่หลับ หลายวัน
ดังตัวอย่างคนไข้ต่อไปนี้

เด็กชายแกร่ง อายุ 10 ปี เป็นไข้มา 4 วัน คุณพ่อซื้อยาลดไข้
ให้กิน โดยไม่ได้ไปหาหมอ พอวันที่ 2 ของไข้ เด็กเริ่มมีอาการคลื่นไส้
อาเจียน กินอะไรไม่ลง จนวันที่มาโรงพยาบาล เด็กนอนซึม บ่นปวดท้อง
กินอะไรก็อาเจียนหมด และมีอาเจียน
เป็นเลือดดำๆ มาถึงโรงพยาบาล
หมอบอกว่าไม่มีไข้ แต่เด็กมีอาการ
ความดันโลหิตต่ำผิดปกติ หมอบอก
ว่าเด็กช็อก ต้องนอนโรงพยาบาลและ
รีบให้การรักษา รายนี้โชคดีที่เด็กหาย
เป็นปกติและกลับบ้านได้ หลังจากอยู่
โรงพยาบาล 3 วัน

* คนที่ถูกยุงลายกัดจะเป็นไข้เลือดออกทุกคนหรือไม่

คนจะเป็นโรคก็ต่อเมื่อถูกยุงลายที่มีเชื้อไวรัสเดงกีกัด โดยส่วนใหญ่ยุงจะมีเชื้อนี้หลังกัดคนที่ เป็นโรค ส่วนน้อยยุงจะได้รับเชื้อนี้โดยถ่ายทอด มาจากแม่ของมัน นอกจากนี้แม้จะถูกยุงที่มีเชื้อกัด ก็ไม่จำเป็นที่จะเป็นโรคทุกคน มีการศึกษาพบว่า คนที่ติดเชืื่อนี้ 1 ใน 4 จะเป็นโรคร้อยละ 6 ของ ผู้เป็นโรคจะมีอาการรุนแรง และร้อยละ 1 ของผู้ที่มี อาการรุนแรงจะเสียชีวิต แต่เนื่องจากเราไม่มีทาง รู้ได้เลยว่า ยุงลายตัวไหนมีเชื้อนี้อยู่ และถ้าเราถูก กัดเราจะเป็นโรครุนแรงแค่ไหน ดังนั้นเราต้องระวัง ไม่ให้ถูกยุงกัด

* คนที่เป็นไข้เลือดออกจะมีอาการมากและต้องนอนโรงพยาบาล ทุกคนหรือไม่

โรคไข้เลือดออกเป็นได้ตั้งแต่อาการน้อยถึงมากจนเสียชีวิต คนไข้บาง คนที่มีอาการน้อย ในตอนแรกๆ หมออาจคิดว่าเป็นโรคอื่น ดังเช่น

เด็กหญิงอ่อนช้อย อายุ 12 ปี

คุณแม่พามาตรวจที่โรงพยาบาล
เนื่องจากไข้ โดยเด็กเริ่มมีไข้ตั้งแต่
5 วันก่อน มีอาการเจ็บคอเล็กน้อย
เบื่ออาหาร และปวดเมื่อยตัว คุณแม่
พาเด็กไปรักษาที่คลินิกแห่งหนึ่ง หมอ
บอกว่าเป็นทอนซิลอักเสบและให้ยา
มากิน อาการดีขึ้น วันที่มาโรงพยาบาล
ไข้เริ่มลดลง เด็กรู้สึกสบายขึ้น แต่ที่คุณ
แม่กังวลคือวันนั้นเด็กมีผื่นแดงคันๆ
ปนกับจุดเลือดออกเล็กๆ เต็มทั้งตัว จึงพามาตรวจที่โรงพยาบาลเพราะ
กลัวเป็นไข้เลือดออก เมื่อหมอตตรวจเลือดก็ยืนยันว่าเป็นไข้เลือดออก แต่
ไม่ต้องรักษาอะไรมากเพราะเป็นน้อย จึงให้กลับบ้านได้

ดังที่กล่าวไว้ตอนต้นว่าคนที่ติดเชื้อไวรัสเดงกีแล้วเป็นโรค จะมีร้อยละ 6
ที่อาการรุนแรง เหมือนเด็กชายแกร่ง ซึ่งเราเรียกว่า “**โรคไข้เลือดออก**” แต่อีก
ร้อยละ 94 จะมีอาการไม่มาก ในกลุ่มที่อาการไม่มาก ยังแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มหนึ่งมีไข้สูง ปวดหัว ปวดเมื่อยตัวมาก แต่มักไม่มีเลือดออกหรืออาการ
รุนแรงอื่น เราเรียกว่า “**โรคไข้เดงกี (dengue fever)**” อีกกลุ่มหนึ่งจะมี
ไข้ คล้ายไข้หวัดใหญ่หรือไข้จากสาเหตุอื่น ซึ่งแม้แต่หมอบางครั้งก็ไม่สามารถ
บอกได้ชัดเจน ต้องเจาะเลือดตรวจจึงจะทราบ

* เราะรู้ได้อย่างไรว่าใครจะเป็นไข้เลือดออก

เราพอจะรู้ได้โดยดูจากอาการคนไข้ โรคไข้เลือดออกโดยทั่วไปจะกินเวลา 2-9 วัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะไข้ ระยะช็อก และระยะฟื้น แต่ถ้าเป็นแบบไม่รุนแรงก็จะมีระยะช็อก

- **ระยะไข้** มักกินเวลา 2-7 วัน คนไข้มักจะมีอาการไข้สูง ปวดเมื่อยตัว เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน หากวัดต้นแขนดู จะพบว่าหลังวัดแขนจะมีจุดเลือดออกเล็กๆ ที่ข้อพับศอกหลายจุด [หรือที่หมอเรียกว่า “การทดสอบทูนิเกตต์ (tourniquet test)"] คนไข้มักจะไม่เป็นอันตรายในระยะนี้ แต่จะเป็นอันตรายในระยะต่อไป

- **ระยะช็อก** ซึ่งระยะนี้ ไข้จะลดลง แต่คนไข้อาจมีเลือดออกหรือช็อกจนเสียชีวิตได้ เราสามารถสังเกตได้ว่าคนไข้เข้าสู่ระยะช็อกหรือไม่ โดยเมื่อเข้าสู่ระยะนี้ ไข้จะลดลง แต่คนไข้จะแย่งลง เช่น ซึมหรือกระสับกระส่าย มือเท้าเย็น ซีด หน้ามืด เป็นลม ความดันโลหิตต่ำ (ที่เราเรียกว่า “ช็อก”) ปวดท้อง ปัสสาวะออกน้อยลง บางคนมีเลือดออก เช่น เลือดกำเดาไหล หรืออาเจียน ระยะนี้ถ้าให้การรักษาถูกต้องทันทีหรือคนไข้อาการไม่รุนแรงมากนัก ก็จะหายเข้าสู่ระยะพักฟื้น แต่ถ้ารักษาไม่ทันที่ หรือไม่ถูกต้อง หรือมีภาวะแทรกซ้อนอื่น คนไข้ก็อาจเสียชีวิตได้

- **ระยะฟื้น** โดยอาการทั่วไปจะดีขึ้น บางคนมีผื่นขึ้นตามตัว (ดังรูป) กินอาหารได้มากขึ้น จนหายเป็นปกติ

ในระยะที่มีไข้ บางครั้งเป็นการยากที่จะบอกว่า คนไข้คนไหนเป็นไข้เลือดออก แต่โดยทั่วไปอาการที่ต้องระวังว่าอาจเป็นไข้เลือดออก โดยเฉพาะในช่วงที่โรคนี้ระบาด คือ ไข้สูง หน้าแดง คลื่นไส้ อาเจียนบ่อย รััดแขนแล้วพบจุดเลือดออก อย่างไรก็ตาม การรััดแขนแล้วพบจุดเลือดออก อาจเกิดจากโรคอื่น เช่น การติดเชื้อไวรัสอื่นได้ ดังนั้นหมออาจจะเจาะเลือดตรวจ โดยหากพบว่าเกล็ดเลือดต่ำผิดปกติ ก็จะช่วยสนับสนุนว่าเป็นโรคไข้เลือดออก แต่ถ้าให้แน่นอน หมอต้องส่งตรวจหาเชื้อไวรัสเดงกีในเลือด แต่ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และการตรวจหาเชื้อจะบอกเพียงว่าคนไข้ติดเชื้อหรือไม่ แต่ไม่บอกว่าจะมีอาการรุนแรงหรือไม่

* เราจะได้รู้อย่างไรว่าใครจะเป็นรุนแรง

เรามักไม่สามารถทำนายว่าใครจะเป็นรุนแรง แต่โดยทั่วไปคนที่เสี่ยงต่อการเป็นโรครุนแรงคือ เด็กเล็กๆ คนที่อ้วนมาก คนที่อาเจียนมาก กินอาหารไม่ได้ ซึมหรือไม่รู้ตัว มีเลือดออก หรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ ตับ ไต

ที่สำคัญคือ คนที่เป็นโรครุนแรง คือคนไข้ที่ช็อก (ไม่จำเป็นต้องมีเลือดออก) ซึ่งมีโอกาสเสียชีวิตได้ แต่คนไข้ที่ไม่ช็อก เกือบไม่พบว่ามีใครเสียชีวิตเลย ดังนั้นต้องคอยระวังว่าในระยะช็อก (มักเป็นวันที่ไข้ลง) หากคนไข้มีอาการปวดท้อง กระสับกระส่าย ไม่กินอาหาร มือเท้าเย็น จะเป็นอาการเตือนว่าคนไข้จะช็อก ต้องรีบหาหมอก่อนที่คนไข้จะช็อกจริงๆ (ขอเน้นว่าคนที่ไม่มีเลือดออกมีโอกาสเป็นโรครุนแรง แต่คนที่เป็โรครุนแรงอาจไม่มีเลือดออกให้เห็นเลย ดังนั้นจึงขอดูอาการช็อกมากกว่าอาการเลือดออก)

* การรักษาอย่างไร

เนื่องจากโรคนี้ไม่มียารักษาโดยเฉพาะจึงเป็นการรักษาตามอาการคือให้ยาลดไข้ โดยยาลดไข้ที่ใช้ต้องไม่กัดกระเพาะหรือทำให้เลือดออกง่าย ยาที่ค่อนข้างปลอดภัยคือพาราเซตามอล แต่ต้องระวังว่าอย่าให้ยานี้เกินขนาด ควรใช้ยาตามฉลากยาหรือตามแพทย์สั่งอย่างเคร่งครัด เคยมีคนไข้ได้รับยาเกินขนาด เนื่องจากพอกินยาแล้วไข้ไม่ลดลง (ซึ่งเป็นธรรมชาติของโรคนี้) มารดาจึงป้อนยาให้คนไข้บ่อยมากจนเป็นพิษต่อตับ ดังนั้น หากกินยาลดไข้แล้วยังมีไข้สูง ให้เช็ดตัวด้วยน้ำอุ่นร่วมด้วย และกินยาซ้ำได้ทุก 4-6 ชั่วโมง

ในคนไข้ที่มีอาการอาเจียนบ่อย หมอจะให้ยาแก้อาเจียนและน้ำเกลือชนิดกิน และอาจรับไว้รักษาในโรงพยาบาลหากเห็นว่าคนไข้มีอาการรุนแรง (เช่น ไข้สูงมาก ชัก อาเจียนบ่อยมาก กินอาหารไม่ได้ มีเลือดออกง่าย ซึม หรือตรวจเลือดแล้วพบเกล็ดเลือดต่ำ) หรือกำลังจะเข้าสู่ระยะช็อก โดยการรักษาที่สำคัญจะเป็นการให้น้ำเกลือทางเส้นเลือด จนกว่าคนไข้จะเข้าสู่ระยะฟื้น

* เคยได้ยินว่าเด็กเป็นไข้เลือดออก แต่หมอบอกว่าไม่ใช่แล้ว ไม่รักษาเลยเสียชีวิต

หลายครั้งที่โรคไข้เลือดออกมีอาการคล้ายโรคอื่นมาก ทำให้หมอวินิจฉัยไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันแรกๆ ที่อาการไม่ชัด ดังนั้นหากหลังจากหมอตรวจรักษาแล้วไม่ดีขึ้น หรือมีอาการคล้ายไข้เลือดออก ควรหาหมอซ้ำ ซึ่งการตรวจในวันหลังๆ จะเห็นอาการโรคชัดขึ้น

นอกจากนี้แม้บางครั้งหมอมองสงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก ก็อาจไม่ได้ให้คนไข้นอนโรงพยาบาล แต่ให้ยากลับไปกินที่บ้าน เพราะเห็นว่าอาการไม่รุนแรง ดังนั้นที่สำคัญคือ เราต้องสังเกตอาการคนไข้อย่างใกล้ชิด หากมีอาการมากขึ้น เช่น อาเจียนมาก ชีพหรือกระสับกระส่าย ชัก มือเท้าเย็น ซีด ลูกนั่งไม่ไหว หน้ามืด เป็นลม ปวดท้อง ปัสสาวะออกน้อยลง มีเลือดออก ควรกลับไปพบหมอโดยเร็ว

* ผู้ใหญ่เป็นโรคนี้ได้หรือไม่

โรคนี้พบบ่อยในเด็กอายุ 5 ถึง 15 ปี แต่ปัจจุบันเราพบว่าผู้ใหญ่เป็นโรคนี้มากขึ้น และผู้ใหญ่มักมีเลือดออก (เช่น อาเจียนเป็นเลือด) ได้บ่อยกว่าเด็ก จึงต้องระวังโรคนี้เช่นเดียวกับเด็ก

* จะป้องกันโรคนี้ได้อย่างไร

หากไม่อยากเป็นโรคนี้ ต้องระวังอย่าให้ถูกยุงลายกัด โดยยุงลายชอบหากินในเวลากลางวัน ดังนั้นต้องระวังไม่ให้ยุงกัดทั้งกลางวันและกลางคืน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น กระจัง แจกัน โอ่งน้ำ ยางรถยนต์ โดยการทำลายทิ้ง หรือเปลี่ยนถ่ายน้ำทุก 7 วัน หรือใส่ทรายเคมีกำจัดลูกน้ำ หรือเลี้ยงปลาในลูกน้ำตามความเหมาะสม

ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคนี้ แต่ก็มีนักวิจัยที่กำลังศึกษาวัคซีนนี้อยู่ ซึ่งอาจประสบความสำเร็จในเร็ว ๆ นี้

